

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מה"ס 'כתב משה' ושה"ס, ירושלים

והלכתא אומר זמן בראש השנה

"בעוני אמרת זמןليل שני של ר'ה"

הלכה וכ"כ רשב"ם בשם זקינו רשי' וכותב دمشق בר טעמה,
וכן דעת בעל העיטור. והגאנונים כתבו שאין לומר זמן בע' לא
בקידוש ולא בשופר, וכותב א"א זיל טוב שיקח אדם פרי חדש
ויניחנה לפניו ויברך שהחינו, והוא דעתו גם על הפרי ויצא ידי
ספק, וכו' עכ"ל.

בית יוסף (שם) ולענין זמןليل יו"ט שני וכו', כל זה כתוב
הרא"ש בסוף מסכת ראש השנה (ס"י יד) ובגהות מיימון פרק
כ"ט מהלכות שבת (הכ"ג אות ז) ובסוף דבריהם כתבו ההגות
שהחר"מ (תשב"ץ קטן סי' קמ) מברך זמן גם ביום טוב שני, וכדי
לאפוקי נפשיה מפלוגתא מכויין שייהיה לו בכל שנה מלובש
חדש או יין חדש שיקדש עליו כדי שיאמר זמן בלאו הци, וגם
המרדכי (סוכה רמז תשח) כתוב שם שהר"מ היה רגיל שלא
לשנות יין חדש עד ליל שני של ראש השנה ואומר זמן וכו'
עכ"ל.

וכ"ה בשולחן ערוך (שם סע"י ב) בקידוש ליל שני (ילבש בגד
חדש) או מניח פרי חדש ואומר שהחינו, ואם אין מצוי (בגד
חדש או) פרי חדש, עם כל זה יאמר שהחינו, עכ"ל.

-ג-

והנה בשווית תרומות החדש (סימן ל) שאלת בין מלובש
פלוגתא דרבוטה היא אי מברכין לאחריו ברכה מעין ג' או
בורא נפשות רבות. וכו', ורוצה לאכול ביצים ותאנים, או
ענבים ולשנות ג' יין מלובש וכח'ג, צריך הוא לעולם לברך
בניר לאחר הביצה, ובאותה הברכה יוצא ג' יין מלובש,
אם הוא כדברי הגאנונים, דסבירא להו דלאו יין מיקרי, אלא
כמו שכר ובדש. ועוד צריך לברך ברכה מעין ג', לאחר התאנים
או ענבים, ובאותה ברכה יכול ג' יין על הגפן, ועל פרי הגפן,
כדי לצאת ג' יין אין מלובש, אם הוא כדברי הגאנונים, דס"ל
דין גמור הוא, וכו', שפיר דמי למיעבד כה'ג, או לאו. **תשובה**
יראה דיין מלובש אין צריך כי' לדקדק לצאת בו ידי כולם
וכו', אמנים אם היה בא להחמיר ולצדד כדי לצאת ידי כולם,
למעבד כדמבעואר בשאללה לעיל, **נראה שלא שפיר דמי למיעבד**
הכ"י, שיכלל על הספק, שום נסח אחרת בברכה דמעין ג', אף
על פי שאינו מוסיף שם ומלאות, וכו' עכ"ל.

וכ"ה בשולחן ערוך (או"ח סי' רח סע"י יח) לא יכולכו על הספק
שום תוספת בברכה מעין ג', אף על פי שאינו מוסיף שם
ומלאות וכו', עכ"ל.

ונתבאר בדברי תרומות החדש וכן פסק בשוויע שאין לכלול
תוספת דברים בהברכה מספק, משות דהוי הפסק. וא"כ
צ"ב ממה שכותב הרדא"ש וכן בשוויע וטוב שיקח אדם פרי
חדש ויניחנה לפניו ויברך שהחינו, והוא דעתו גם על הפרי
ויצא ידי ספק, אף שע"כ יוצא מחשש ברכה לבטלה, מ"מ

המקדש התקין רבנן יוחנן בן זכאי שיחו מוקבלין עדות החדש כל הימים וכאמור
תו מי לא מודה רבנן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה נהגינו
אותו הימים קודש ולמחר קודש ופירש רשי' וDOI מונין למועדדים מן הראות
איפלו באו עדים לאחר מנוח אללא מלעשות יום טוב שני לא נעררה התקינה
הראשונה ממוקמה ואם כן לפיה זה למה יאמורו זמן שני באיננה דיבת דין
סמכנין שהרי מונין מן הראות והוא עיקר ראש השנה ואין שיטק כדפירים
שלוים של גליות אלא לעניין ביצה ומוחבר אסור את של זה בזה וטעמא משום
שלא היה שיטק שיטק ב' הוה עיקר י"ט והיו גומרין יומם
ב' בקדושה שלא יזלו בו לשנה הבאה¹, אבל לעניין זמן ממן אי ספק הוא² אמן הaga דב' סמכנין שהו
נווהgin הוא זמן, ואילו גומרין זמן ממן זמן דהא מיום ב'
היו מונין תיקון המועדות והוא עיקר ר'ה וצ"ל בו זמן וכן

עירובין (מ ב) ואמר רבנה כי הוויא בירב הונא אייבעה לא, מהו
לומר זמן בראש השנה וביום הקפורים, כיון דזמן זמן לזמן אני
אמירין, או דילמא כיון דלא איקרו רגילים לא אמרין, לא הוה
בידיה. כיأتאי בי רב יהודה אמר Ана קא מיבעה לי, כי קא מיבעה
אמינא זמן, אמר ליה רשות לא קא מיבעה השנה וביום
הכפורים. והלכתא זמן אומרו אפיילו בשוק, עכ"ב.
ובפי רשי' (שם) בד"ה אקרא חדתא - כשאני רואה דלתה
חדשונה לשנה אמינא זמן, עכ"ל.

-א-

וברא"ש (שם פ"ג סי' י) ואמר רבנה כי הוויא בירב הונא אייבעה
לו מהו להזכיר זמן בר'ה וביו"ה, כיון דזמן זמן לזמן אני
אמר, או דילמא כיון דלא איקרי רגילים לא אמר, לא הוה
בידיה. כיأتאי לקמיה דרב יהודה אמר Ана קא מיבעה
נמי קאמינה, פרשי' שאני רואה אותן. ונוהgo העולם לקבוע
הברכה בשעה שאוכל ממי חדש כמו שהחינו דעשית לובל
וסוכחה שקובעין בשעת קדוש היום. א"ל רשות לא קמיבעה
לו. כי קמיבעה לו חובה Mai. ואיסקנא הלכתא אומרים זמן
בראש השנה וביו"ה. והלכתא אומרים זמן ואפיילו בשוק ולא
בעי כוס. לכן הנה לומר זמן ביו"ה בבית הכנסת בשעת
קבלת הימים לפני ברכו. ויום טוב שני של ר'ה אף על גב דקייל
(ביצה ד ב) נולדה בזה אסורה בזה קדושה אחת היא, אפיילו
הכי יש אומרים שיש לומר זמן, שאם לא בא עדים ביום
ראשון עד [מן ה]מנחה ולמעלה, נמצא שיטק שני עיקר,
עכ"ל.
-ב-

בטור (או"ח סי' תר) כתוב: ולענין זמןليل יי"ט ב' על הקידוש,
וביום השני על השופר, כתוב רשי' בתשובה, רבותי אומרים
שהיא זמן אלא בראשון קדושה אחת הן וכח' יומא אריכא
דמי, אבל אני אומר צ"ל זמן, וכן נהגין במקומינו ובכל
המקומות שעברתי ואני חילוק בין יי"ט של ר'ה לשאר יי"ט של
גליות אלא לעניין ביצה ומוחבר לאסור של זה בזה, וטעמא
משום דאין ב' יי"ט בעמיהם הי' עושים ב' ימים אף על פי
שלא היה שיטק שיטק ב' הוה עיקר י"ט והיו גומרין יומם
ב' בקדושה שלא יזלו בו לשנה הבאה², אבל לעניין זמן ממן
אי ספק הוא³ זמן, ואילו גומרין זמן ממן זמן דהא מיום ב'
היו מונין תיקון המועדות והוא עיקר ר'ה וצ"ל בו זמן וכן

¹ ברא"ש (או"ח סי' יד סי' יד) ראה השנה פ"ד סי' יד) ולענין זמןليل שני כי כתוב רשי' בתשובה
רובתוינו אמרו שאין אומרים אלא ביום ראשון לפי שהוא קדושה אחת וכח' יומא
אריכא דמי מה שאין כן בשני ימים טובים של גליות שהן מושם שיטק ושתאי
קדושות הם ואמר זמן בשניהם. אבל אני אומר צ"ל בו זמן וכן נהגין
במקומינו ובכל המקומות שעברתי ואני חילוק בין יי"ט של ר'ה לשאר יי"ט
טוביים של גליות אלא לעניין ביצה ומוחבר אסור את של זה בזה וטעמא משום
דא בזמן ב' יי"ט בעמיהם שהו עשוין שניהם יום טוב אף על פי שלא היה שיטק
ד يوم שמי היה עיקר יום טוב והוא גומרין יום ראשון בקדושה כדי שלא יזלו
לשנה הבאה אבל לעניין זמן ממן נשף אי ספיקא הוא אמור ואי אמנהga
דב' סמכנין שהו עשוין ושתי קדושות וזהו עשוין זמן דהא מיום ב'
מוני תקון המועדות והוא עיקר ר'ה וצ"ל בו זמן וכן דהא מיום השני הינו
מוני תקון המועדות והוא עיקר ר'ה וצ"ל בו זמן וכן הכלח עכ"ל. וכן כתוב
רש"ם בשם רשי' זקנו וכן מסתבר להלך ייל זמן גם ביום שני.
והגאנונים כתבו שאין לומר זמן בשני לא בקדוש ולא בשופר. וכן כתוב רבינו
יטקה בר' יהודה. ובעל העיטור כתוב לרשי' כן השיב רבינו מושלים בר
קלונימוס זיל. וטוב שיקח אדם פרי חדש ויניחנו לפניו ויברך שהחינו ויהיה
דעת על הפרי ויצא ידי ספק וכן היה אמור רבינו מאיר זיל, עכ"ל.

² בלבוש (או"ח סי' תר סי' יא) כתוב הטעם, מיהו אף על פי שאין מונין
למועדדים מיום זה וכח' הוא טוב יהיה למחורת, מ"מ לא הינו
מזללים בו, שהרי מן הדין היה ראוי הוא להיות יום טוב מן התורה, אלא
שנתן רשות לב' לדחותו, לפיכך הוי גומרים אותו באיסתו ובקדושתו עד
הילה מדרבנן וכו' עכ"ל, כי' בטה"ר רב' (שם סע"י ז).

³ ב"ח (שם) ומיש' רשי' אבל לענין זמן ממה נפש' וכו' עד דהא מיום השני הינו
מוני. אייכא למדיק דהא אמר הרים בפרק קמא דביצה (ה א) משחרב בית

הארץ, וחשב שביל ב' דור'ה צרכים לברך לאחר הקידוש שהחינו על פרי חדש, ג"כ נלענ"ד דאיינו חזר וمبرך שנית על היין, דבריו שלפי טעות הרויحسب שזיקוק הוא לאמריה זו כדי שהקידוש עלה לויפה, אך אין זה חשוב כלל הפסק, עכ"ל.

וכן מודוקדק לשון הטור שכתב י'יה אעתוגם על הפרי פ"י דעתך הברכה הוא על היום וגם על הפרי.

-
מגן אברהם (או"ח סי' תר"ס"ק א) בגד חדש וכו', אם יש לו תירוש חדש יקדש על היין ישן, וכשיגיע לשחヒינו יטול התירוש בידו (ד"מ מנהגים) ואף על גב דמקדשין על תירוש כמ"ש סי' ער"ב סי' ב, מ"מ ישן מצוה מן המובהר ועס"ר רכ"ה סי' ה, ומ"מ כי' שא"צ ליקח בידו אלא יתן עניינו בו, עכ"ל.

והנה משלו המ"א שכתב ומט"מ כי' יתן עניינו בו, משמעו לכוארה דברכת שחחינו כאן קאי על הרואה, וכ"ה להדיा בביואר הגור"א שם וז"ל או כו', פ"ג דערובין וمبرך על הרואה וכן מפורש בירושלמי, עכ"ל.

וכ"ה באליה רבבה (שם) ועי' עוד בשולחן ערוץ הרב (שם סע' ו), ובמ"ב (שם סי' ד) עי"ש, דMOVICH בדבריהם דברכת שחחינו קאי על הרואה.

-
אמנם **במחצית השקל** (שם) וגם באיש אי נהוג לקדש קודם הנטילה, דעתינו נוטה לאכול הפרי מיד אחר הקידוש וברכת שחחינו קודם נטילה, דהא באנו לצאת ידי האמורים אין לברך זמן בלבד שני, א"כ שחחינו לא בא אלא בשביל הפרי, ואיך יפסיק בין שחחינו [לאכילה] בנטילה וברכה ובברכת המוציא, וכי' עכ"ל. עשו"ש.

וכ"ה **בספר מטה אפרים** (סי' תר סע' ו) וז"ל: אם מניה פרי חדש לצאת בו מספק ברכת שחחינו, אז תיקף אחר שתה מkos של קידוש יברך על הפרי ברכה הרואה לה ויאכל מידי מהפרי, וכי' עכ"ל.⁴

ומבוואר בדבירותם שתיקף אחר שתה מkos של הקידוש יברך על הפרי ויאכלנו מיד.
ובמאמר **מרדכי** (או"ח סי' רכה סוף סי' ק א) וז"ל: ומ"מ מהαι דלקמן סי' תר גבי זמן שלليل שני של ראש השנה, מוכחה דمبرך תחילת שחחינו, דMOVICH שם בשוו"ע ופוסקיםidis לקדש על פרי חדש בלבד שני כדי לברך זמן בקידוש. ושם מבואר בדבירו דבליל שני של ראש השנה מברכין על האכילה ולא על הרואה, וד"ו⁵.

ובאלל אברהם (בוטשאש, סיון תר) כתוב: וכן אין קפidea בצד מצד קידימת שחחינו להברכה שעיל הפרי, הגם שאנו נהוגים להקדים ברכה דהפרוי לשחחינו וכו', מצד תדיר בהפרוי גופה, שחחינו רך פעם, וברכה שעיליה היא כמו פעים וכו'. מכל מקום כיוון דתדיר אין בו קפidea רק לתחילת, לא חשו בכך. ובפרט שמצד ראה יש בחינת קידימה לשחחינו דעל ברכה דהפרוי. ומכל מוקם ש"יך דקדוק לברך אז שחחינו על פרי שאוכל ממנה רק פעם אחת בשנה, ולראותה אז בתחלתה, כן הוא כב"ה הנ"ל על צד היותר טוב, עכ"ל.
ומבוואר ג"כ דהברכה על האכילה, ורק מושום תדיר ומוסם הרואה יש לברך על פרי שאוכל רק פ"א⁶, ולראותה בפעם הרשותה אז, וד"ו⁷.

בשות'ת אבני נזר (או"ח סי' תטמ') שאלת. בדיון שחחינו ביום טוב שני של ראש השנה, דMOVICH בשולחן ערוץ (סי' תר) ליקח פרי חדש בקידוש ובשוברلبוש בגד חדש, אם גם השומען צריך לעשותותכו, או התוקע בלבד. תשובה וכו', סיומה דפסקאadam התוקע יש לו בגד חדש, שוב און בשומעים שום חשש. ואם אין לתוקע בגד חדש אין עצה להשומע וכו' עכ"ל.⁸

-**لتגובהות בתא קולי:** 152-2-6243666
-**ובפסק:** 153-2-6243666

פשטוט Adams ש לו ספק באיזה עניין צריך לספור ללא ברכה, אם יכול לשמעו הברכה מפי אחרים [zychush בדעתו לצאת בהברכה אם הוא מחויב בדבר, בודאי נכון לעשותכו]. ולכן אמרו שצורך לכון לצאת בהברכה רק אם הוא מחויב, כדי שלא יהיה החשש ברכה בטלה, וצ"ע.

מידי הפסק לא יצאנו, וא"כ על הצד שאינו צריך לברך על היום שהחינו, הוי ברכה זו הפסק.

ובספר אלל אברהם (בוטשאש, סיון תר) כתוב: גם שאין חוששים לומר שהחינו ליל ב' דראש השנה, אם עיקרו מצד הפרי הווה ליה הפסק בין ברכה לשתייה, והיינו מצד שכינוי שביעידך און הפסק גורם לברך שנית, ויצא [יד'] חובתו בהקידוש כיוון שלא היה היסח הדעת על ידי זה, גם הסוברים דהעיקר שבקידוש אז אין צורך לומר שהחינו מכל מקום אין גריועותה במה שאומר שחחינו על הפרי, כיון דהחשש רק לגבי לכתה, טוב לתוך בין הסברות, עכ"ל.

ולפי מה שנטבאר בתורת הדשן אין להוסיף על הברכה, עדין צורך בירא רעל העדיל הצד שאינו צריך הוי הפסק.

ולפי מה שנטubar ברא"ש בעירובין שלא הזוכר שם העצה של לキחת פרי חדש ממשם שמעיקרה דידי און צריך לזה, ומה שכות בראש השנה וטוב שיקח פרי חדש הוא רק מצד להיות טוב, ולכן אין לחוש כאן למש"כ בתורת הדשן.

-
גם יש לבאר ובתקדים מש"כ **באליה רבבה** (או"ח סי' תרגע סי' ק טו) וז"ל: רשות'ל קונה לו שרגות קטנות של כסף, וביליל שני התחליל לסדר שחחינו עם אלו ב' ברכות וכו' עכ"ל. הובא בבה"ט (שם סוף סי' תרגע).

וצ"ב דהא מכיוון שכבר בירך שחחינו על נר חנוכה בלילה א', כבר יצא ידי חובתו מדין חנוכה, וא"כ אמא לא הוי ברכבת שחחינו של כל חדש הפסק בין ברכבת הדלקה למעשה ההדלקה, דמאי שייאטה דשחחינו של כל חדש להדלקה.

ולכוארה כאן קשה יותר ממה שכתב בתרומות הדשן לעניין להוציא בהברכה מצד ספק, דהא ברכה זו על הכללי חדש וודאי לא שייכא לעניין נר חנוכה.

ואשר נראה בזה עפ"י מש"כ בב"ח (ס"י תרעו) בד"ה המדיлик וכו' וז"ל: ואיכא למידק מא' שנא **דאニיסא מברך כל יומא** ושחחינו אינו מברך אלא חד יומא, וראיתי בהגה"ה שכתב וכו', ועוד ייל' ברכבת שחחינו היא בא על שמחת לבו של אDEM שהגיעו לזמן הדלקת נר חנוכה, ושם הדלקת נרות אחד הוא, ותו דכל ח' יומי דחנוכה כחד יומא חייבי, אבל nisiא כל יומא הוי nisiא אף על פי שהזמן אחד, עכ"ל.

ומבוואר בדבוריו דבעצם ברכבת שחחינו קאי על כל ח' ימי חנוכה, אף שברכתו היא בליל הראשו מ"מ קאי על כל ימות שחחינו. ויל' דבגונא שمبرך שחחינו על כל חדש ונוגג כו' לכך. מושום שרצה לכלול עוד פעם ברכבת שחחינו על נרות חנוכה, ולכן אין ברכבת הזמן הפסק מושום ברכבה זו שייכת גם ללילה השני.

וזאתין להכא א"ש ג"כ לעניינו מה שנטבקש באלא אברהם, מה שאין חושין לומר שהחינוليل ב' דר'יה אם עיקרו מצד הפרק הוויל הפסק בין ברכבה לשתייה, והוא מושום ברכבת זמן בודאי שיכא גם בלילה ב' לכוי"ע, אלא דס"ל להנץ פוסקים דמכמי דהו הני תרי יומא דר'יה חדא קדושתא אריכתא, נפטר שפיר בברכת שחחינו שלليل א', וגם באופן שمبرך עוד פעם אף דעיקרו על הפרי, מ"מ ש"יך שפיר גם על החג וד"ו⁸.

-
גם מושב ממה שנטבקש בתורת הדשן, שכותב שאין לכלול בברכה מספק מושום דהויל הפסק, והוא מושום דכאן ברכבה זו שייכא גם בלילה השנייה.
בספר מהנת שלהמה (ס"י כ) כתוב: נראה דיש להזהיר את התמונה הפושט לבב יחשבו ברכבת שחחינו שאמורים בליל ב' דר'יה הוא על הבהיר או על הבהיר החדש, אלא יתנו את לבם שברכם היא על הזמן של ד'יה, ורק כדי להוציא עצמאם מספק איסור ברכבה לטבלה מכוניים גם על הפרי והבגד. כי אם רק יתנו את לבם אל הבגד והפרי, הרי זה דומו למישירך המוציא על הפתק והפסק בין הברכה והטיעמה ברכבת שחחינו על בגד חדש, דהוי וודאי הפסק וצריך לחזור ולברך. אולם בדיעד אף אם המקדש הוא עם

⁴ עי' עוד מש"כ בס"י תקצט סי' ג, ובאלף למיטה (שם סי' ק ה).

⁵ ולפי המנהגים שمبرכים שחחינו על פרי שאוכלים אותו רוק פעם אחת בשונה, מתקנים אצלם הי' של האיש אל אברהם.

⁶ במ"ב (ס"י תפט סי' ק ח) וז"ל מיחו מנהג בכל ישראל שככל אחד מברך וסופר לעצמו, ואין סומכין על הש"ץ עכ"ל. ובשעה"ע (שם אות ה) וז"ל שעית ומ"מ